

HALÛK'UN DEFTERİ KİTABINDAKİ İLK ON ŞİİRİN VEZİN, ÇEVİRİMYAZI,
SERBEST ÇEVİRİSİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA III

PROF. DR. MEHMET KANAR *

Öz

Halûk'un Defteri Tefik Fikret'in kendi el yazısıyla yazdığı nüshadan klişe çıkartılarak Hasan Tahsin tarafından neşredilmiş ve İstanbul'da 1327/1911 yılında Tanin Matbaası'nda basılmıştır. Şiirden önceki sayfada Halûk'un bir resmi ve onun altında "Sevgili nineme, Gloskow'dan, Kânûn-i Sâni 1911, bir tane oğlu A(yn). Halûk" yazısıyla imzası yer almaktadır. Bunların yanı sıra bir de cümlelerin nerede başlayıp nerede bittiğini tespit etmek, failin, mefulün, fiilin yerini bulmak, bunları kurallı cümle sırasına sokmak gerekir. Böyle bir yöntemle Fikret'i daha iyi anlayabiliriz. Üniteler halinde ve ders notu olarak hazırlamakta olduğum Halûk'un Defteri'nin bir el kitabı olarak öğrencilerin elinde bulunmasını arzu ediyordum. İlk on şiirin belli bir plana göre işlendiği bu notların bir de makale düzeyinde hazırlanmasının yararlı olabileceğini düşünerek bu çalışmayı yaptım. Bu makale *Doğu Esintileri* dergisi 14. sayısında yayımlanan aynı makalenin devamı niteliğindedir.

Anahtar Kelimeler: Vezin, Çevrimyazı, Tefik Fikret.

ABSTRACT

The Book of Halûk was published by Hasan Tahsin, taken out of the copy written by Tefik Fikret's own handwriting, and was printed in Istanbul in 1327/1911 in Tanin Printing House. On the page before the poem, there is a picture of Haluk and below him, "To my dear grandmother, from

* PROF. DR. MEHMET KANAR, Yeditepe Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Öğretim Üyesi, (İstanbul Üniversitesi Fars Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Emekli Öğretim Üyesi), email: mehmet.kanar@yeditepe.edu.tr; profkanar@gmail.com Orcid ID: 0000-0003-3227-456X (Makale Geliş Tarihi: 22.12.2020/Kabul Tarihi: 20.01.2021).

Gloskow, Kânûn-i Sâni 1911, one son A(yn). His signature is written with the words "Halûk". In addition to these, it is necessary to determine where the sentences start and end, find the place of the perpetrator, object, verb and put them in the order of regular sentences. With such a method, we can understand Fikret better. I wanted to have the Book of Halûk, which I prepared as units and as a lecture note, in the hands of students as a hand-book. I made this study considering that it would be useful to prepare these notes at the level of the article, in which the first ten poems were processed according to a certain plan.

Key words: Prosody, Transliteration, Tevfik Fikret.

چکیده

دفتر خلوق با کلیشه برداری از دست نوشته های توفیق فکرت در سال ۱۳۲۷/۱۹۱۱ از سوی انتشارات طنین توسط حسن تحسین در استانبول منتشر شد. در صفحه ما قبل شعرهایش عکس، دست نوشته و امضایی از وی با عنوان "تقدیم به مادر بزرگ دوست داشتنی ام، از گلاسکو، قانون ثانی ۱۹۱۱ فرزند یگانه خلوق" جای گرفته است. علاوه بر این با تجزیه و تحلیل جمله و اینکه از کجا شروع شده و کجا خاتمه یافته، فاعل، مفعول، فعل و بکارگیری متناسب آن بهتر می توان مفهوم اندیشه های فکرت را دانست. آرزو می کنم این درس نوشته ها و جزوات روزی بصورت کتاب با عنوان دفتر خلوق در دست دانشجویانم باشد. با امید مفید فایده بودن ده شعر اول را طبق برنامه ثابتی آماده کرده و این مقاله را به رشته تحریر در آوردم.

کلیدواژه ها: وزن، ترجمه متن، توفیق فکرت.

HALÛK'UN VEDÂÎ

خلوقک وداعی

TEVFİK FİKRET

توفیق فکرت

پرنس قاروقه

سیرکه جی : ۳ أیلول ۱۳۲۵

سن تره ن ، بن واپورده پُر تمکین

آتیلیرکن - سن إسقوچ ایللرینک

سیسلی ، یاغمورلو ، قارلی ، بوزلو فقط

جِدّ و هِمّت ، وقار و حُریت

طولو پیغولهُ تمدننه ،

بنسه نازنده بوسفورک کهنه،

کهنه ، آواره ، بی خیر ، بیزار ،

بلکه جَنّت قادار طراوتدار،

فقط آلوده کلال و کَسَل

بر کنارنده مُنحَرَف ، مُغْفَل

بر حیاتک فراشِ عَزَلتنه

نه دوشوندم ، بیلیرمیسک ؟ شو نینه،

شو سَخی طوپراق اُک صوکنده ... یازیق،

¹ Sirkeci: 3 Eylül 1325/16 Eylül 1909

بونی بندن می طویمالیدک ! آریق
و باقیمسز خراب اولوپ کیده جک .

آجی شیر ، خلوق ، فقط کرچک !

هانی بر کون سنکله طویقپودن
کلیوردق . یول اوستی بر میدان ،
بر چنار کوردک . اُکلی ، بویلو ، وقور
بر آغاچ . هیچ ایکلمه مش ، مغرور
قوجه بر کووده ؛ بلکه آلتی عصر
بلکه اوندن ده فضلہ ، طالغین ، آغیر ،
قایغیسیز بر عمر سوروپ کلمش ؛
اویله سرپلمش ، اویله یوکسلمش
که جوارنده قُبّه لر ، طاملر
- سرتسر سجده گیر استغفار -
اونی خَشیتله سیر ایدر کیبیدر .
طویولان هپ اونک مناقیبیدر .
کورولن هپ اودر اوزاقلردن .
فقط عیّوقه سر چکن ، اوزانان
بو مهابتلی کووده چیرچیپلاق ،
نه یشیل بر فیلیز ، نه بر یاپراق ...
قورویور . آه ! پک یازیق ! شو درین
شرحه بوکرنده بلکه بر خائن

بالطه نك ، بر غضبلی بیلدیریمک
زهریدر... سویله ، آی چنار ، باغرک
هانکی اودلرله یاندی؟ هانکی سیاه
قورت ایچکدن کمیردی؟ خسته ، تباه ،
سنی کیم شیمدی باغلابوپ صاره جق؟
کیم شفالر ویروپ ده قورتاره جق؟
شو دونن قارغه لر باشکده سنک ،
سویله ، بونلرمیدر زهرله ینک؟

سویله ، آی مضطرب وطن ، بیلدیر.
چکدیکک هانکی قانلی سیئه در؟

* * *

بو کچید ایشته بویله طار ، مُعَوَج .
آی شطارتلی یولجی ! یورو ، کچ.
سن بومنهلهده قالما ، صیچرا ، آتیل ،
بر ضیا کاربانی بول و قاتیل .
کز ، طولاش کائناتِ افکاری ،
- دائما اوکده ، دائما یوقاری ! -
پُر تَهْالْک ، حیات و قوتدن
نه بولورسه ک بیراقما : صنعت ، فن ،
اعتماد ، اعتنا ، جسارت ، امید ،
هپسی لازم بو یورده ، هپسی مُفید.

بزه بول بول ضیا قوجاقلا ، کتیر .
دوشمک اطرافی کورمه مکدر .

ألوداع ، ای سه ویملی یولجی ! کیجه ک ،
کوندوزوک دائما یوزک کیبی شن ،
روح صافک قادار بشوش اولسون ؛
کچدیگک یر چیچک ، چمن طولسون .
ألوداع ای شرفلی یولجی ! حیات
بر قاریش یول ، فقط شئون ، عَقبات
اونی هر کون بر آز بوکر ، اوزاتیر ...
ای شطارتلی یولجی ! کون قیصه در .
کیجه بعضاً مخوف اولور . لاکن
سن جسور اول ، غَیور اول . اک ساکن
یولجیلیق اویقودر . بویوک قوشلر
یکه جک طالغه ، یوق ، قاصیرغه آرار .

ایشته بر یول که هپ چاقیل و دیکن .
کچه جکسک یارین بو یولدن سن .
کچه جکسک ، آیاقلرک یورغون ،
أللرک شرحه شرحه ، باغرک خون ،
فقط آلنک آچیق ، یوزک خندان ،
کوزلرک افقه فیض و نور آقیتان
بر تجلی یه مُنجَذِب ، مسحور ...

سن قوشارسک ، او طیفِ نورانور
یاقلاشیرکن اوزاقلاشیر ؛ چیلغین
بر تَهالکله سن قوجاقلارسک ،
او قاچار ؛ قوللرک آچیق ، مَسهوف ،
آتیلیرسک ؛ او تا اوزاقده مخوف
بر دیکنلکده کیزله نیر و کولر.
سن قوشارسک ، قیریق ، ازیک ، مُعبَر ،
أللرک شرحه شرحه ، باغرک خون ؛
بوسبوتون تشنه ، بوسبوتون یورغون .
سن یورلدقجه یول اوزار ، آرتار.
چالی دیشلر ، طاش آغریتیر ، بیرتار.
یینه سن پُر امل ، اوککده اوچان
او ائیری خیالی قایمق ایچین
آتیلیر ، بیرتیلیر و ایکله رسک.

وارسین اوچسون ، بو کون دکلسه یارین
او سنکدر ، مُکدّر اولما صاقین.

قوشان ألبت وارر ، دوشن قالفار.
قاره طاشدن صو طامله طامله آقار.
بیریکیر ، صوکره بر کوموش کول اولور.
آرایان حقّی اک صوکنده بولور.

بونی حُرمتله دیکله . ماضینک
بو درین سسلرنده بیل که سنک
بوتون آتیء ساکتک یاشایور.
او قو هپ سرنُوشْتِ عالمی ، صور
بوتون اَسرارِ اصْطِفاَسندن .
سکا ، باق ، نُوَعِنک بقاسندن
بحث ایدرکن بشر نه آکلاته جق :
یاشامق حق ، یاشاتمق... او ده حق.

آدم اولادی بیقمامش جِداً
نه اَزلمک ، نه حَقّی اَزلمک دن.
طویمامش هیچ بو ایشده یورغونلق.
بر تَشکّی ، همان طوقات ، یومروق .
یومروق اَلویرمه مش ، طوپوز وورمش.
" حق ! " دینناغزی طاشله صوصدرمش.
او ده کافی دکل. بو کون قاره لر
و دکیزلر زهرلی قومباره لر ،
بومبالر ، کولله لرله مالامال .
بر آز عاجزمیسک ، زبونمیسک ، آل
بر طوقات ، بر طوپوز ، یا بر کولله ؛
ایشته حَقک ... فقط کوزل بلله .
سن ده بر کون ، جهان بو ، کندیکدن
داها عاجز بریله ایسترسه ک

عینی دیلدن تَکَلِّم ایلرسک.
سن ده اَک گور بلاغتکله سسک
چیقدیغی ، يتدیکی قادار گورلر ،
و یاقارسک... سماده شمشکله ،
ییلدیریملرله عینی درسی ویرر:

بوتون عالم اَسیر قوتدر.

بوکا راضی دکل عَقول. اَلبت
حقده در ، حقدر اَک بویوک قوت.
دون سونوک تیتره ین بو شبهه یارین
بر مُشَعَشَع حقیقت. اَی یارینک
انقلاب اوردوسنده چارپیشه حق
قهرمان ، اوکره ن ایشته : قوت = حق !
و بو دُستور اَلکده ، بی پروا
یورو ، دنیایی فتح ایدر بو لوا .
دونه بر کره باق : دوشن ، قالقان
هپ دلیلنده حقلی . حقی یاقان
یینه حقدن اَلنمه بر شعله.
حقه باش کسدیرن قیلیچده بیله
پارلایان حق... فقط سنک قیلیچک
حقه صییریلماسین یا چارپلسین!
بکله رم بر ظفر اساساً بن

قیلیجکدن زیاده قلبکدن.

أى بیزانسک چوروک ، سقوط آلود
قوللرندن ، پُر اشتیاقِ صُعود ،
صییریلان یولجی ! باقمه آرقه که هیچ .
سنی بر لحظه ایتمه سین تهییج
اونک أخلاقی صولدوران نظری .
- دائما اوکده ، دائما یوقاری! -
ایشته فرمانِ عزم و پروازک .
اوچ کیت ، أفلاکِ صُنع و اعجازک
بوتون أطباقِ شارِقنده طولاش .
فَرشی کچ ، عرشی آتلا ، سدره یی آش .
کور نه وار ماوراده عبرتخیز ،
اعتلا - اجترا - رها آنگیز...
طوپلا ، فیرلات نه وارسه ، طاش ، ایکنه ،
شو مُحیطک سرِ رخاوتنه .
او بر آز بلکه جانلانیر و سنک
زحمتک ، همتک و فضلک ایچین
قویار ألبت وطن ، بو خسته نینه
بر صیجاق بوسه ترلی ناصیه که !

HALÛK'UN VEDÂI

Sen tren, ben vapurda pür temkîn

sen – t(i) – ren – ben / va – pur – da – pür / tem – kîn
Fâilâtün Mefâilün Fa'lün

Atılırken sen İskoçilleriniñ
a – tı – lır – ken / se – n'İs – ko – ç'il / le – ri – niñ
Feilâtün Mefâilün Feilün

Sisli, yağmurlu, karlı, buzlu, fakat
sis – li – yağ – mur / lu – kar – lı – buz / lu – fa – kat
Fâilâtün Mefâilün Feilün

Cidd ü himmet, vekâr u hürriyyet
cid – dü – him – met / ve – kê – r'u – hür / riy – yet
Fâilâtün Mefâilün Fa'lün

Dolu peygûle-yi temeddününe,
do – lu – pey – gû / le – yî – te – med / dü – nü – ne
Feilâtün Mefâilün Feilün

Bense nâzende Bosfor'uñ köhne,
ben – se – nâ – zen / de – Bos – fo – r'uñ / köh – ne
Fâilâtün Mefâilün Fa'lün

Köhne, âvâre, bîhaber, bîzâr
köh – ne – â – vâ / re – bî – ھا – bir / bî – zâr
Fâilâtün Mefâilün Fa'lün

Belki cennet kadar tarâvetdâr,
bel – ki – cen – net / ka – dar – ta – râ / vet – dâr

Acı şeyler, Halûk, fakat gerçek!

a – cı – şey – ler / ha – lûk – fa – kat / ger – çek

Feilâtün Mefâilün Fa'lün

Hani bir gün seniñle Topkapı'dan

ha – ni – bir – gün / se – niñ – le – Top / ka – pı – dan

Feilâtün Mefâilün Feilün

Geliyorduk. Yol üstü bir meydan;

ge – li – yor – duk / yo – l'üs – tü – bir / mey – dan

Feilâtün Mefâilün Fa'lün

Bir çınar gördük; eñli, boylu, vakûr

bir – çı – nar – gör / dü – k'eñ – li – boy / lu – va – kûr

Fâilâtün Mefâilün Feilün

Bir ağaç. Hiç eğilmemiş, mağrûr.

bir – a – ğaç – hiç / e – ğil – me – miş / mağ – rûr

Fâilâtün Mefâilün Fa'lün

Koca bir gövde. Belki altı asır

ko – ca – bir – göv / de – bil – ki – al / tı – a – sır

Feilâtün Mefâilün Feilün

Belki ondan da fazla; dalgın, ağır

bel – ki – on – dan / da – faz – la – dal / gı – n'a – ğır

Fâilâtün Mefâilün Feilün

Kaygısız bir ömür sürüp gelmiş

kay – gı – sız – bir / ö – mür – sür – rüp / gel – miş
Fâilâtün Mefâilün Fâilün

Öyle serpilmiş, öyle yükselmiş
öy – le – ser – pil / mi – ş'öy – le – yük / sel – miş
Fâilâtün Mefâilün Fa'lün

Ki civârında kubbeler, damlar
ki – ci – vâ – rın / da – kub – be – ler / dam – lar
Feilâtün Mefâilün Fâilün

Serteser secdegîr-i istiğfâr
ser – te – ser – sec / de – gî – ri – is / tiğ – fâr
Fâilâtün Mefâilün Fa'lün

Onu haşyetle seyreder gibidir.
o – nu – haş – yet / le – sey – re – der / gi – bi – dir
Feilâtün Mefâilün Feilün

Duyulan hep onun menâkıbıdır.
du – yu – lan – hep / o – nuñ – me – nâ / kı – bı – dır
Feilâtün Mefâilün Feilün

Görülen hep odur uzaklardan.
gö – rü – len – hep / o – dur – u – zak / lar – dan
Feilâtün Mefâilün Fa'lün

Fakat ayyûka ser çeken, uzanan
fa – ka – t'ay – yû / ka – ser – çe – ken / u – za – nan

Kurt içinden kemirdi? Hâsta, tebâh
kur - t'î - çin - den / ke - mir - di - has / ta - te - bâh
Fâilâtün Mefâilün Feilün

Seni kim şimdi bağlayıp saracak?
se - ni - kim - şim / di - bağ - la - yıp / sa - ra - cak
Feilâtün Mefâilün Feilün

Kim şifâlar verip de kurtaracak?
kim - şî - fâ - lar / ve - rip - de - kur / ta - ra - cak
Fâilâtün Mefâilün Feilün

Şu dönen kargalar başında seniñ
şu - dö - nen - kar / ga - lar - ba - şın / da - se - niñ
Feilâtün Mefâilün Feilün

Söyle, bunlar mıdır zehirleyeniñ?
söy - le - bun - lar / mı - dır - ze - hir / le - ye - niñ
Fâilâtün Mefâilün Feilün

Söyle, ey muztarib vatan ! Bildir
söy - le - ey - muz / ta - rib - va - tan / bil - dir
Fâilâtün Mefâilün Fa'lün

Çektiğın hangi kanlı seyyiedir?
çek - ti - ğin - han / gi - kan - lı - sey / yi - e - dir
Fâilâtün Mefâilün Feilün

Bu geçit işte böyle dar, mu'vec

bu – ge – çit – iş / te – böy – le – dar / mu' – vec
Feilâtün Mefâilün Fa'lün

Ey şetâretli yolcu! Sen yürü, geç
ey – şe – tâ – ret / li – yol – cu – sen / yü – rü – geç
Fâilâtün Mefâilün Feilün

Sen bu menhelde kalma; sıçra , atıl.
Sen – bu – men – hel / de – kal – ma – sıç / ra – a – tıl
Fâilâtün Mefâilün Feilün

Bir ziyâ kârbânı bul ve katıl
bir – zi – yâ – kâ / r(ı) – bâ – nı – bul / ve – ka – tıl
Fâilâtün Mefâilün Feilün

Gez, dolaş kâinât-ı efkârı
gez – do – laş – kâ / i – nâ – tı – ef / kâ – rı
Fâilâtün Mefâilün Fa'lün

Dâimâ öñde, dâimâ yukarı!
dâ – i – mâ – öñ / de – dâ – i – mâ / yu – ka – rı
Fâilâtün Mefâilün Feilün

Pür tehâlük, hayât u kuvvetten
pür – te – hâ – lük / ha – yâ – t' u – kuv / vet – ten
Fâilâtün Mefâilün Fa'lün

Ne bulursañ bırakma. San'at, fen
ne – bu – lur – sañ / bı – rak – ma – san / 'at – fen

Yolculuk uykudur. Büyük kuşlar
yol – cu – luk – uy / ku – dur – bü – yük / kuş – lar
Fâilâtün Mefâilün Fâilün

Yeñecek dalga, yok, kasırga arar.
ye – ñe – cek – dal / ga – yok – ka – sır / ga – a – rar
Feilâtün Mefâilün Feilün

İşte bir yol ki hep çakılve diken.
iş – te – bir – yol / ki – hep – ça – kıl / ve – di – ken
Fâilâtün Mefâilün Feilün

Geçeceksiñ yarın bu yoldan sen.
ge – çe – cek – sin / ya – rın – bu – yol / dan – sen
Feilâtün Mefâilün Falün

Geçeceksiñ, ayaklarıñ yorgun
ge – çe – cek – siñ / a – yak – la – rıñ / yor – gun
Feilâtün Mefâilün Fa'lün

Elleriñ şerha şerha, bağırıñ hûn
el – le – riñ – şer / ha – şer – ha – bağ / rıñ – hûn
Fâilâtün Mefâilün Fa'lün

Fakat alnıñ açık, yüzüñ handân
fa – ka – t'al – nıñ / a – çık – yü – züñ / han – dâñ
Feilâtün Mefâilün Fa'lün

Gözleriñ ufka feyz ü nûr akıtan
göz – le – riñ – uf / ka – feyz – z'ü – nû / r'a – kı – tan

O esîrî hayâli kapmak için

o – e – sî – rî / ha – yâ – li – kap / ma – k'î – çin

Feilâtün Mefâilün Feilün

Atılır, yırtılır ve iñlersiñ.

a – tı – lır – yı / tı – lır – ve - iñ / ler – siñ

Feilâtün Mefâilün Fa'lün

Varsın uçsun, bugün değilse yarın

var – sı – n'uç – sun / bu – gün – de – ğil / se – ya – rın

Fâilâtün Mefâilün Feilün

O seniñdir. Mükedder olma sakın.

o – se – niñ – dir / mü – ked – de – r'ol / ma – sa – kın

Feilâtün Mefâilün Feilün

Koşan elbet varır, düşen kalkar.

ko – şa – n'el – bet / va – rır – dü – şen / kal – kar

Feilâtün Mefâilün Fa'lün

Kara taştan su damla damla akar;

ka – ra – taş – tan / su – dam – la – dam / la – a – kar

Feilâtün Mefâilün Feilün

Birikir, soñra bir gümüş göl olur.

bi – ri – kir – soñ / ra – bir – gü – müş / gö – l'o – lur

Feilâtün Mefâilün Feilün

Arayan hakkı eñ soñunda bulur.

O da kâfî değil. Bu gün karalar

o- da - kâ - fî / de - ğil - bu - gün / ka - ra - lar

Feilâtün Mefâilün Fa'ln

Ve deñizler zehirli kumbaralar,

ve - de - ñiz - ler / ze - hir - li - kum / ba - ra - lar

Feilâtün Mefâilün Feilün

Bombalar, gllecilerle mâlâmâl.

bom - ba - lar - gl / le - ler - le - mâ / lâ - mâl

Fâilâtün Mefâilün Fa'lün

Biraz âciz misin, zebun musun? Al

bi - ra - z'â - ciz / mi - sin - ze - bun / mu - su - n'al

Feilâtün Mefâilün Feilün

Bir tokat, bir topuz ya bir gülle.

bir - to - kat - bir / to - puz - ya - bir / gl - le

Fâilâtün Mefâilün Fa'lün

İşte hakkıñ. Fakat güzel belle.

iş - te - hak - kıñ / fa - kat - g - zel / bel - le

Fâilâtün Mefâilün Fa'lün

Sen de bir gün, cihan bu, kendiñden

sen - de - bir - gün / ci - han - bu - ken / diñ - den

Fâilâtün Mefâilün Fa'lün

Daha âciz biriyle istersen

da – ha – â – ciz / bi – riy – le – is / ter – señ
Feilâtün Mefâilün Fa'lün

Aynı dilden tekellüm eylersiñ.

ay – nı – dil – den / te – kel – lü – m'ey / ler – siñ
Fâilâtün Mefâilün Fa'lün

Sen de eñ gür belâgatiñle sesiñ

sen – de – eñ – gür / be – lâ – ga – tiñ / le – se – siñ
Fâilâtün Mefâilün Feilün

Çıktığı, yettiği kadar gürlər

çık – tı – ğı – yet / ti – ği – ka – dar / gür – ler
Fâilâtün Mefâilün Fa'lün

[ğı ve ği heceleri uzun okunmalı.]

Ve yakarsıñ. Semâda şimşekler

ve – ya – kar – sıñ / se – mâ – da – şim / şek – ler
Feilâtün Mefâilün Fa'lün

Yıldırımlarla aynı dersi verir.

yıl – dı – rım – lar / la – ay – nı – der / si – ve – rir
Fâilâtün Mefâilün Feilün

Bütün âlem esîr-i kuvvettir.

bü – tü – n'â – lem / e – sî – ri – kuv / vet – tir
Feilâtün Mefâilün Fa'lün

Buñâ râzı değıl ukûl, elbet

bu – ña – râ – zı / de – ğil – u – kûl / el – bet

Feilâtün Mefâilün Fa'lün

[râzı kelimesinin aslı râzî olduğu için zı hecesi uzun okunmalı.]

Haktadır; haktır eñ büyük kuvvet.

hak – ta – dır – hak / tı – r'eñ – bü – yük / kuv – vet

Fâilâtün Mefâilün Fa'lün

Dün sönük, titreyen bu şübhe yarın

dün – sö – nük – tit / re – yen – bu – şüb / he – ya – rın

Fâilâtün Mefâilün Feilün

Bir müşa'şa' hakikat. Ey yarınıñ

bir – mü – şa' – şa' / ha – kî – ka – t'ey / ya – rı – nıñ

Fâilâtün Mefâilün Feilün

İnkılâb ordusunda çarpışacak

in – kî – lâ – b'or / du – sun – da – çar / pı – şa – cak

Fâilâtün Mefâilün Feilün

Kahraman! Öğren işte; kuvvet = hak!

kah – ra – man – öğ / re – n'ış – te – kuv / vet – hak

Fâilâtün Mefâilün Fa'lün

Ve bu düstûr eliñde, bîpervâ

ve – bu – düs – tû / r'e – liñ – de – bî / per – vâ

Feilâtün Mefâilün Fa'lün

Yürü. Dünyâyı fetheder bu livâ.

yü – rü – dün – yâ / yı – fet – he – der / bu – li – vâ
Feilâtün Mefâilün Feilün

Düne bir kerre bak. Düşen, kalkan
dü – ne – bir – ker / re – bak – dü – şen / kal – kan
Feilâtün Mefâilün Fa'lün

Hep delîlinde haklı. Hakkı yakan
hep – de – lî – lin / de – hak – lı – hak / kı – ya – kan
Fâilâtün Mefâilün Feilün

Yine haktan alınma bir şu'le.
yi – ne – hak – tan / a – lın – ma – bir / şu' – le
Feilâtün Mefâilün Fa'lün

Hakka baş kestiren kılıçta bile
hak – ka – baş – kes / ti – ren – kı – lıç / ta – bi – le
Fâilâtün Mefâilün Feilün

Parlayan hak. Fakat seniñ kılıcıñ
par – la – yan – hak / fa – kat – se – niñ / kı – lı – cıñ
Fâilâtün Mefâilün Feilün

Hakka sıyrılmazın ya çarpılısın!
hak – ka – sıy – rıl / ma – sızın – ya – çar / pıl – sızın
Fâilâtün Mefâilün Fa'lün

Beklerim bir zafer esâsen ben
bek – le – rim – bir / za – fer – e – sâ / sen – ben

İşte fermânı azm ü pervâzıñ.

iş – te – fer – mâ / nı – az – mü – per / vâ – zıñ

Fâilâtün Mefâilün Fa'lün

Uç git. Eflâk-ı sun' u i' câzıñ

uç – gi – t'ef – lâ / kı – sun – 'u i' / câ – zıñ

Fâilâtün Mefâilün Fa'lün

Bütün etbâk-ı şâırıkında dolaş.

bü – tü – n'et – bâ / kı – şâ – rı – kın / da – do – laş

Feilâtün Mefâilün Feilün

Ferş'i geç, Arş'ı atla, Sidre'yi aş.

fer – şı – geç – ar / şı – at – la – sid / re – yi – aş

Fâilâtün Mefâilün Feilün

Gör, ne var mâverâda ibrethîz

gör – ne – var – mâ / ve – râ – da – ib / ret - hîz

Fâilâtün Mefâilün Fa'lün

İ'tilâ, ictirâ , rehâengîz.

i' – ti – lâ – ic / ti – râ – re – hâ / en – gîz

Fâilâtün Mefâilün Fa'lün

Topla, fırlat ne varsa, taş, iğne

top – la – fır – lat / ne – var – sa – taş / iğ – ne

Fâilâtün Mefâilün Fa'lün

Şu muhîtiñ ser-i rehâvetine.

şu – mu – hî – tiñ / se – ri – re - ħâ / ve – ti – ne
Feilâtün Mefâilün Feilün

O biraz belki canlanır ve seniñ
o – bi – raz – bel / ki – can – la – nır / ve – se – niñ
Feilâtün Mefâilün Feilün

Zahmetiñ, himmetiñ ve fazlıñ için
zah – me – tiñ – him / me – tiñ – ve – faz / lı – ñ'i – çin
Fâilâtün Mefâilün Feilün

Koyar elbet vatan, bu ħasta nine
ko – ya – r'el – bet / va – tan – bu - ħas / ta – ni – ne
Feilâtün Mefâilün Feilün

Bir sıcak bûse terli nâsiyeñe.
bir – sı – cak – bû / se – ter – li – nâ / si – ye – ñe.
Fâilâtün Mefâilün Feilün

Güç kelimeler ve tamlamalar (Alfabetik sırada)

akabât: (A.) (عقیبات) darboğazlar, dargeçitler.

âlûde: (F.) (ألوده) [âlûden > âlûd + e] bulanmış.

arş: (A.) (عرش) gökyüzünün en üst katmanı.

âtî: (A.) (آتی) gelecek.

âtî-yi sâkit: (آتیء ساکت) sessiz gelecek, suskun gelecek.

âvâre: (F.) (أواره) derbeder, aylak.

ayyûk: (A.) (عیوق) Keçi yıldızı, Ayyuk. ❁ ~ *a ser çekmek:* (عیوقه سر) çok yükseklere çıkmak.

azm: (A.) (عزم) azim, kararlılık.

bekâ: (A.) (بقا) kalıcılık.

belâgat: (A.) (بلاغت) dil düzgünlüğü.

beşer: (A.) (بشر) insanoğlu.

beşûş: (A.) (بشوش) gülyüzlü.

bîhaber: (F.-A.) (بی خبر) [bî+ haber] habersiz.

bîpervâ: (F.) (بی پروا) [bî + pervâ] 1. korkusuz. 2. korkusuzca, çekinmeden.

bîzâr: (F.) (بیزار) bezgin, bezmiş, usanmış.

bûse: (F.) (بوسه) [bûsîden > bûs + e] öpücük.

cidd: (A.) (جد) çaba.

çemen: (F.) (چمن) çayırılık çimenlik.

düstûr: (F. > A.) (دستور) [< destûr] ana kural, töre.

efkâr: (A.) (افکار) fikirler, düşünceler. *fikr* kelimesinin çokluk hali.

eflâk: (A.) (افلاک) gökler, felekler.

esîr-i kuvvet: (اسیر قوت) kuvvetin esiri.

esîrî: (A.) (اثیری) atmosferik.

esrâr: (A.) (اسرار) sırlar.

esrâr-ı ıstifâ: (اسرار اصطفا) seçim sırrı.

etbâk: (A.) (طباق) katmanlar.

etbâk-ı şârık: (طباق شارق) parıltılı katmanlar.

fazl: (A.) (فضل) üstünlük, erdem.

fermân: (F.) (فرمان) emir.

ferş: (A.) (فرش) dünya.

feyz: (A.) (فيض) feyiz, bolluk.

firâş: (A.) (فراش) yatak.

firâş-ı uzlet: (فراش عزلت) bir başınalık yatağı, yalnızlık yatağı.

gayûr: (A.) (غيور) gayretli.

gülle: (F.) (گله) [< golûle] eski tip toplarla atılan top şeklindeki mermi.

ḥandân: (F.) (خندان) [ḥandîden > ḥand + ân] gülen.

ḥarâb: (A.) (خراب) yıkık, virane, harap.

ḥaşyet: (A.) (خشيت) korku, saygıyla karışık korku.

himmet: (A.) (همت) gayretlilik.

ḥûn: (F.) (خون) kan.

hürriyyet: (A.) (حریت) özgürlük.

ıstıfâ: (A.) (اصطفأ) seçim.

i'câz: (A.) (اعجاز) mucizeler gösterme.

i'tilâ: (A.) (اعتلا) yükseliş, yüceliş.

i'timâd: (A.) (اعتماد) güven.

i'tinâ: (A.) (اعتنا) özen.

ibrethîz: (A.-F.) (عبرت خيز) [ibret + ḥâsten > ḥîz] ibret veren.

ictirâ: (A.) (اجترأ) cüretlenme.

inkılâb: (A.) (انقلاب) devrim.

- istiğfâr:** (A.) (استغفار) bağışlanma dileme.
- kâinât:** (A.) (كائنات) evren.
- kâinât-ı efkâr:** (كائنات افكار) düşünce dünyası.
- kârbân:** (F.) (كاريان) kervan.
- kelâl:** (A.) (كلال) usanç, bıkkınlık, yorgunluk.
- kesel:** (A.) (كسل) tembellik, gevşeklik, uyuşukluk.
- köhne:** (F.) (كهنه) eski, eskimiş; çağ geçmiş.
- kumbara:** (F.) (قومباره) [< ħumpâre] bir tür havan topu.
- lahza:** (A.) (لحظة) an.
- livâ:** (A.) (لوا) sancak.
- mağrûr:** (A.) (مغرور) gururlu.
- maĥûf:** (A.) (مخوف) korkunç, korkulu.
- mâlâmâl:** (A.-F.) (مالا مال) [mâl + â + mâl] dopdolu, dolup taşan.
- mâverâ:** (A.) (ماورا) âlemin ötesi; bir yerin ötesi.
- mâzî:** (A.) (ماضى) geçmiş.
- mehâbetli:** (A.-T.) (مهابتلى) [mehâbet + li] heybetli, görkemli.
- menâkıb:** (A.) (مناقب) menkıbeler, söylentiler.
- menhel:** (A.) (منهل) konak yeri, durak, menzil.
- meshûf:** (A.) (مسهوف) susamış.
- meshûr:** (A.) (مسحور) büyülenmiş.
- mu'vec:** (A.) (معوج) eğri büğrü, dolaşık.
- muğber:** (A.) (مغبر) gücenmiş, küskün, kırgın, dargın.

- muğfel:** (A.) (مغفل) aldanmış.
- muhît:** (A.) (محيط) ortam.
- muztarib:** (A.) (مضطرب) ızdıraplı, çırpınan.
- müfid:** (A.) (مفيد) yararlı.
- mükedder:** (A.) (مكدر) kederli.
- müncezib:** (A.) (منجذب) cezbeye kapılmış.
- münharif:** (A.) (منحرف) sapmış.
- müşa'şâ':** (A.) (مشعشع) parıltılı, şaşaalı.
- nâsiye:** (A.) (ناصيه) alın.
- nazar:** (A.) (نظر) bakış; göz.
- nâzende:** (F.) (نازنده) [nâzîden > nâz + ende] nazlı, edalı, işveli.
- nev':** (A.) (نوع) cins, tür.
- nûr:** (A.) (نور) ışık.
- nûrânûr:** (A.-F.) (نورانور) [nûr + â + nûr] ışıklar içinde, nurlu.
- od:** (EAT.) (اود) ateş.
- pervâz:** (F.) (پرواز) uçuş.
- peygûle:** (F.) (پيغوله) köşe, bucak, kenar, diyar.
- peygûle-yi temeddün:** (پیغوله تمدن) uygarlık diyarı.
- pür** (F.) (پر) dolu.
- pür emel:** (پر امل) emellerle dolu.
- pür iştiyâk:** (پر اشتیاق) arzu dolu.
- pür iştiyâk-ı su'ûd:** (پر اشتیاق صعود) yükseliş arzusuyla dolu.

pür tehâlûk: (پر تهالك) can atarak.

pür temkîn: (پر تمکین) ölçülü, ihtiyatlı.

rehâengîz: (F.) (رها انگیز) [rehâ + engîhten > engîz] kurtuluş veren, kurtarıcı.

rehâvet: (A.) (رخاوت) gevşeklik.

rûh-i sâf: (روح صاف) saf ruh, temiz ruh.

saḥî: (A.) (سخى) cömert, eliaçık.

sâkit: (A.) (ساکت) sessiz, suskun.

secdegîr: (A.-F.) (سجده گیر) [secde + giriften > gîr] secdeye kapanan, secdeye varan.

secdegîr-i istiğfâr: (سجده گیر استغفار) bağışlanma dilemek için secdeye kapanan.

semâ: (A.) (سما) gökyüzü.

sernüvişt: (F.) (سرنوشت) [ser + nüvišten > nüvişt] yazgı, alın yazısı.

sernüvişt-i âlem: (سرنوشتعالم) âlemin yazgısı.

serteser: (F.) (سرتسر) [ser + te / tâ – ser] baştan başa, bütün.

seyyie: (A.) (سيئه) suç, kabahat, günah.

sidre: (A.) (سدره) Hz. Muhammed'in Cebrail ile birlikte çıktığı miraç yolculuğunda yedinci kat gökyüzünde bulunan bir makam.

su'ûd: (A.) (صعود) yükseliş.

sukûtâlûd: (A.-F.) (سقوط ألود) [sukût + âlûden > âlûd] düşüşe uğrayan, düşmekte olan.

sun': (A.) (صنع) yaratış, var ediş.

şârik: (A.) (شارق) doğup parlayan, parlak, parıltılı.

- şerha:** (A.) (شرحه) yarık, dilim.
- şetâretli:** (A.-T.) (شطارتلى) [şetâret + li] şen şakrak, neşeli.
- şü'ûn:** (A.) (شئون) işler, olaylar, olup bitenler.
- tarâvetdâr:** (A.-F.) (طراودار) tarâvet + dâştên > dâr] taze, terütaze.
- taf:** (A.) (طيف) yedi renkli ışık topluluğu, ışık kümesi.
- taf-ı nûrânûr:** (طيف نورانور) yedi renkli parlak ışık kümesi.
- tebâh:** (F.) (تباه) mahvolmuş, harap olmuş.
- tecellî:** (A.) (تجلى) görünüm.
- tehâlûk:** (A.) (تهالك) can atma, atılma.
- tehyâc etmek:** (تهيج ايتمك) heyecanlandırmak.
- tehyâc:** (A.) (تهيج) heyecanlandırma.
- tekellüm eylemek:** (تكلم ايلمك) konuşmak.
- tekellüm:** (A.) (تكلم) konuşma.
- temeddün:** (A.) (تمدن) uygarlık; uygarlaşma.
- temkîn:** (A.) (تمكين) ihtiyat, ölçülü oluş.
- teşekkî:** (A.) (تشكى) sızlanma, şikâyet.
- teşne:** (F.) (تشنه) susuz, susamış.
- ukûl:** (A.) (عقول) akıllar.
- uzlet:** (A.) (عزلت) yalnızlık, bir başınlık, bir köşeye çekilme.
- vakûr:** (A.) (وقور) ağırbaşlı.
- vekâr:** (A.) (وقار) ağırbaşlılık.
- zebûn:** (F.) (زيون) düşkün.

ziyâ: (A.) (ضيا) ışıık.

Şiirde bulunan cümlelerin kurallı cümle haline dönüştürülmüş şekli, günümüz Türkçesine aktarılmış hali

*Sen tren, ben vapurda pür temkîn
Atılırken sen İskoç illeriniñ
Sisli, yağmurlu, karlı, buzlu fakat
Cidd ü himmet, vekâr u hürriyyet
Dolu peygûle-yi temeddününe,
Bense nâzende Bosfor'un köhne,
Köhne, âvâre, bîhaber, bîzâr,
Belki cennet kadar tarâvetdâr,
Fakat âlûde-yi kelâl ü kesel
Bir kenârında münharif, muğfel
Bir hayâtın firâş-ı uzletine,
Ne düşündüm, bilir misin?*

Sen tren, ben vapurda pür temkîn, sen İskoç illeriniñ sisli, yağmurlu, karlı, buzlu fakat cidd ü himmet, vekâr u hürriyyet dolu peygûle-yi temeddününe, bense nâzende Bosfor'un köhne, köhne, âvâre, bîhaber, bîzâr, belki cennet kadar tarâvetdâr, fakat âlûde-yi kelâl ü kesel bir kenârında münharif, muğfel bir hayâtın firâş-ı uzletine atılırken ne düşündüm, bilir misin?

Sen trende, ben vapurda olanca ihtiyatımla, sen İskoç topraklarının sisli, yağmurlu, karlı, buzlu fakat çaba ve gayret, ağırbaşlılık ve özgürlük dolu uygarlık köşesine, bense nazlı Boğaziçi'nin köhnemiş, evet köhnemiş, derbeder, habersiz, bezgin, belki cennet kadar terütaze ama bıkkınlık ve gevşeklik içinde kalmış bir kenarında, çizgisinden çıkmış, aldatılmış bir hayatın yalnızlık yatağına atılırken ne düşündüm, bilir misin?

Şu nine,

Şu saħî toprak, eñ soñunda... Yazık!

Bunu benden mi duymalıydın? Arık

Ve bakımsız  ar b olup gidecek.

Yazık! Bunu benden mi duymalıydın? Őu nine, Őu saçı toprak, e i sonunda, arık ve bakımsız  ar b olup gidecek.

Yazık! Bunu benden mi duymalıydın? Őu anne yani cömert toprak en sonunda cılız ve bakımsız bir halde harap olup gidecek.

Acı Şeyler  al k, fakat gerçek.

 al k! Acı Şeyler, fakat gerçek.

Haluk! Bunlar acı ama gerçek olan Őeylerdir.

Hani bir gün seni le Topkapı'dan

Geliyorduk.

Hani bir gün seni le Topkapı'dan geliyorduk.

Hani bir gün seninle Topkapı'dan geliyorduk.

Yol  st  bir meydan,

Bir  ınar gördük.

Yol  st  bir meydan, bir  ınar gördük.

Yol üstünde bir meydan, meydanda bir  ınar gördük.

E li, boylu, vak r

Bir a a ; hiç e ilmemiŐ, ma r r

Koca bir gövde belki altı asır

Belki ondan da fazla, dalgın, ağır,

Kaygısız bir ömür sürüp gelmiş;

Öyle serpilmiş, öyle yükselmiş

Ki civârında kubbeler, damlar

Serteser secdegîr-i istiğfâr

Onu haşyetle seyreder gibidir.

Eñli, boylu, vakûr bir ağaç; hiç eğilmemiş, mağrûr, koca bir gövde belki altı asır, belki ondan da fazla dalgın, ağır, kaygısız bir ömür sürüp gelmiş; öyle serpilmiş, öyle yükselmiş ki civârında kubbeler, damlar, serteser secdegîr-i istiğfâr, onu haşyetle seyreder gibidir.

Enli, boylu, ağırbaşı bir ağaç ile bu ağacın hiç eğilmemiş, gururlu, koca gövdesi belki altı yüzyıl, belki ondan da uzun bir süredir dalgın, yavaş yavaş, kaygısız bir ömür sürüp gelmiş, öyle serpilmiş, öyle yükselmiş ki çevresinde bulunan kubbeler, damlar, tümüyle bağışlanma istemek için secdeye kapanmış da saygılı bir korkuyla onu seyrediyor gibidir.

Duyulan hep onuñ menâkıbıdır.

Duyulan hep onuñ menâkıbıdır.

Duyulan şeylerin tümü ona ilişkin söylentilerdir.

Görülen hep odur uzaklardan.

Uzaklardan görülen hep odur.

Uzaklardan görülen daima odur.

Fakat ayyûka ser çeken, uzanan

Bu mehâbetli gövde çırcıplak.

Ne yeşil bir filiz, ne bir yaprak.

Kuruyor. Âh, pek yazık!

Fakat ayyûka ser çeken, uzanan bu mehâbetli gövde çırcıplak. Ne yeşil bir filiz, ne bir yaprak. Kuruyor. Âh, pek yazık!

Ama başı göklere yükselen, uzanan bu heybetli gövde çırcıplak. Ne yeşil bir filizi, ne bir yaprağı var. Kuruyor. Ah! Çok yazık!

Ŗu derin

Ŗerha bğrnde belki bir hin

Baltanı, bir gazabl yıldırım

Zehridir.

Bğrnde Ŗu derin Ŗerha belki hin bir baltanı, bir gazabl yıldırım zehridir.

Bğrndeki Ŗu derin yarık belki hain bir baltanın, gazapl bir yıldırımın eseridir.

Syle ey ınar! Bağrı

Hangi odlarla yandı?

Ey ınar! Syle. Bağrı hangi odlarla yandı?

Ey ınar! Syle. Bağrın hangi ateŖlerle yandı?

Hangi siyah

Kurt iinden kemirdi?

Hangi siyah kurt iinden kemirdi?

Hangi siyah kurt seni içinden kemirdi?

Hasta, tebh,

Seni kim Ŗimdi bağlayıp saracak?

Ŗimdi kim hasta, tebh seni bağlayıp saracak?

Ŗimdi kim hasta, bitkin bir halde bulunan senin yaranı bağlayıp saracak?

Kim Ŗiflar verip de kurtaracak?

Kim şifâlar verip de kurtaracak?

Kim sana şifâ verecek ve kurtaracak?

Şu dönen kargalar başında seniñ,

Söyle, bunlar mıdır zehirleyeniñ?

Söyle, seniñ başında dönen kargalar; zehirleyeniñ bunlar mıdır?

Söyle; başının üzerinde dönüp duran şu kargalar mı seni zehirledi?

Söyle ey muztarib vatan! Bildir.

Ey muztarib vatan! Söyle, bildir.

Ey ızdıraplı vatan!Söyle, bildir.

Çektiğün hangi kanlı seyyiedir?

Çektiğün hangi kanlı seyyiedir?

Çektiğün çile hangi kanlı suçun cezasıdır?

Bu geçit işte böyle dar, mu'vec.

Bu geçit işte böyle dar, mu'vec.

Bu geçit işte böyle dar, dolambaçlı bir geçittir.

Ey şetâretli yolcu! Sen yürü geç.

Ey şetâretli yolcu! Sen yürü geç.

Ey neşeli yolcu! Sen yürü geç.

Sen bu menhelde kalma; sıçra, atıl,

Bir ziyâ kârbânı bulve katıl.

Gez, dolaş kâinât-ı efkârı,

Dâimâ öñde, dâimâ yukarı

Pür tehâlük.

Sen bu menhelde kalma; sıçra, atıl; bir ziyâ kârbânı bul ve katıl. Kâinât-ı efkârı pür tehâlük dâimâ önde, dâimâ yukarı gez, dolaş.

Sen bu konak yerinde kalma; sıçra, atıl; bir ışık kervanı bul, o kervana katıl. Düşünce dünyasını can atarak, daima önde yer alarak, daima yukarılara doğru çıkarak gez, dolaş.

Ne bulursañ bırakma san'at, fen.

San'at, fen ne bulursañ bırakma.

Sanat adına, teknoloji adına ne bulursan al, bırakma.

İ'timâd, i'tinâ, cesâret, ümîd,

Hepsi lâzım bu yurda, hepsi müfîd.

İ'timâd, i'tinâ, cesâret, ümîd, hepsi lâzım bu yurda; hepsi müfîd.

Güven, özen, cesaret, umut gibi şeylerin hepsi bu yurt için gerekli ve yararlıdır.

Bize bol bol ziyâ kucakla getir.

Bize bol bol ziyâ kucakla getir.

Bize kucak dolusu bilim ışığı getir.

Düşmek etrâfı görmemektendir.

Düşmek etrâfı görmemektendir.

Düşmek çevreyi görmemekten ileri gelir.

Elvedâ ey sevimli yolcu!

Ey sevimli yolcu! Elveda.

Ey sevimli yolcu hoşça kal.

Geceñ,

Gündüzüñ dâimâ yüzüñ gibi şen,

Rûh-i sâfîñ kadar beşûş olsun.

Geceñ, gündüzüñ dâimâ yüzüñ gibi şen, rûh-i sâfîñ kadar beşûş olsun.

Gecen, gündüzün daima yüzün gibi şen, tertemiz ruhun kadar güleç olsun.

Geçtiğîñ yer çiçek, çemen dolsun.

Geçtiğîñ yer çiçek, çemen dolsun.

Geçtiğın yer çiçeklerle, çayır çimenlerle dolsun.

Elvedâ ey şerefli yolcu!

Ey şerefli yolcu! Elvedâ!

Ey şerefli yolcu! Hoşça kal.

Hayât

Bir karış yol, fakat şü'ûn, akabât

Onu her gün biraz büker, uzatır.

Hayât bir karış yol, fakat şü'ûn, akabât onu her gün biraz büker, uzatır.

Hayat yolunun uzunluğu bir karıştan ibarettir ama yaşanan olaylar, geçilen darboğazlar onu biraz büker ve uzatır.

Ey şetâretli yolcu! Gün kısadır.

Ey şetâretli yolcu! Gün kısadır.

Ey neşeli hayat yolcusu! Gün kısadır.

Gece ba'zen maḥûf olur, lâkin

Sen cesûr ol, gayûr ol.

Gece ba'zen maḥûf olur, lâkin sen cesûr ol, gayûr ol.

Gece kimi zaman korkunç olur ama sen yine de cesur, gayretli ol.

Eñ sâkin

Yolculuk uykudur.

En sâkin yolculuk uykudur.

En sakin yolculuk uykudur.

Büyük kuşlar

Yeñecek dalga, yok, kasırğa arar.

Büyük kuşlar yeñecek dalga, yok, kasırğa arar.

Büyük kuşlar karşılarında yenecek dalga değil, kasırğa arar.

İşte bir yol ki hep çakıl ve diken.

İşte bir yol ki hep çakıl ve diken.

İşte hep çakıllı ve dikenli bir yol.

Geçeceksiñ yarın bu yoldan sen.

Sen yarın bu yoldan geçeceksiñ.

Sen yarın bu yoldan geçeceksin.

Geçeceksiñ, ayaklarıñ yorgun,

Elleriñ şerha şerha, bağırıñ hûn,

Fakat alnıñ açık, yüzüñ handân,

Gözleriñ ufka feyz ü nûr akıtan

Bir tecellîye müncezib, meshûr.

Ayaklarıñ yorgun, elleriñ şerha şerha, bağırıñ hûn, fakat alnıñ açık, yüzüñ handân, gözleriñ ufka feyz ü nûr akıtan bir tecellîye müncezib, meshûr, geçeceksiñ.

Ayakların yorgun, ellerin dilim dilim, bağrın kan içinde fakat alnın açık, yüzün güleç olarak, gözlerin ufka feyiz ve nur akıtan bir tecelliye kapılıp büyülenmiş halde geçeceksin.

Sen koşarsıñ; o tayf-ı nûrânûr

Yaklaşırken uzaklaşır.

Sen koşarsıñ; o tayf-ı nûrânûr yaklaşırken uzaklaşır.

Sen koşarsın; sen yaklaşırken o ışıklar içindeki tayf uzaklaşır.

Çılgın

Bir tehâlûkle sen kucaklarsın;

O kaçır.

Sen çılgın bir tehâlûkle kucaklarsıñ; o kaçır.

Sen çılgınca bir can atışla onu kucaklarsın ama o kaçır.

Kollarıñ açık, meshûf

Atılırsıñ; o tâ uzakta maḥûf

Bir dikenlikte gizlenir ve güler.

Kollarıñ açık, meshûf, atılırsıñ; o tâ uzakta maḥûf bir dikenlikte gizlenir ve güler.

Koların açık olarak, susamış halde ileri atılırsın; o ise ta uzaklarda bulunan korkunç bir dikenlikte gizlenir ve güler.

Sen koşarsıñ kırık, ezik, muğber,

Elleriñ şerha şerha, bağrıñ ḥûn;

Büsbütün teşne, büsbütün yorgun.

Sen kırık, ezik, muğber, elleriñ şerha şerha, bağrıñ ḥûn, büsbütün teşne, büsbütün yorgun, koşarsıñ.

Sen kırık dökük, ezik, gücenmiş, ellerin dilim dilim yarılmış, bağrın kan revan içinde, büsbütün susamış, büsbütün yorgun bir halde koşarsın.

Sen yoruldukça yol uzar, artar.

Sen yoruldukça yol uzar, artar.

Sen yoruldukça yol gözünde uzadıkça uzar.

Çalı dişler, taş ağrıtır, yırtar.

Çalı dişler, taş ağrıtır, yırtar.

Çalının dikenleri sana batar, taş canını yakar, cildinde yara açar.

Çırpınır her dikende bir parçañ.

Her dikende bir parçañ çırpınır.

Vücudunun dikenlere takılmış her parçası can havliyle çırpınır.

Yine sen pür emel, önünde uçan

O esîrî hayâli kapmak için

Atılır, yırtılır ve iñlersiñ.

Yine sen pür emel, önünde uçan o esîrî hayâli kapmak için atılır, yırtılır ve iñlersiñ.

Yine sen emellerle dolup taşarak önünde uçan o atmosferik hayali kapmak için atılırsın, oran buran yara bere içinde kalarak yırtılır ve acıyla iñlersin.

Varsın uçsun, bugün değilse yarın

O seniñdir; mükedder olma sakın!

Varsın uçsun; o bugün değilse yarın seniñdir; sakın mükedder olma!

O atmosferik hayal varsın uçsun. Bu hayal bugün değilse bile, yarın senin olacaktır. Sakın kederlenme!

Koşan elbet varır; düşen kalkar.

Koşan elbet varır; düşen kalkar.

Koşan insan elbette gitmek istediği yere ulaşır; yere düşen ise yerden kalkar, yoluna devam eder.

Kara taştan su damla damla akar,

Birikir, sonra bir gümüş göl olur.

Su kara taştan damla damla akar, birikir, sonra bir gümüş göl olur.

Su kara taştan damla damla akar, birikir, sonra gümüş renginde bir göl olur.

Arayan hakkı eñ sonunda bulur.

Arayan eñ sonunda hakkı bulur.

Arayan kişi en sonunda gerçeğe ulaşır.

Bunu hürmetle diñle.

Bunu hürmetle diñle.

Bunu saygı göstererek dinle.

Mâzîniñ

Bu derin seslerinde bil ki seniñ

Bütün âtî-yi sâkitiñ yaşıyor.

Bil ki mâzîniñ bu derin seslerinde seniñ bütün âtî-yi sâkitiñ yaşıyor.

Şunu iyi belle: Geçmişin bu derin seslerinde senin bütün suskun geleceğin yaşıyor.

Oku hep sernüvişt-i âlemi; sor

Bütün esrâr-ı istifâsından.

Hep sernüvişt-i âlemi oku; bütün esrâr-ı istifâsından sor.

Daima bu âlemin tarihî yazgısını oku; onun bütün seçme ve eleme sırlarını sor.

Saňa, bak, nev'iniñ bekâsından

Bahsederken beşer ne anlatacak?

Bak, beşer saňa nev'iniñ bekâsından bahsederken ne anlatacak?

Dikkatle bak; insanoğlu sana kendi cinsinin hayatta kalıcılığından bahsederken ne anlatacak?

Yaşamak hak; yaşatmamak... O da hak.

Yaşamak hak; yaşatmamak... O da hak.

Yaşamak bir haktır ama yaşatmamak da haktır.

Âdem evlâdı bıkmamış cidden

Ne ezilmek, ne hakkı ezmekten.

Âdem evlâdı ne ezilmek, ne hakkı ezmekten cidden bıkmamış.

İnsanoğlu gerek ezilmekten, gerek ezmekten gerçekten bıkmamış.

Duymamış hiç bu işte yorgunluk.

Bu işte hiç yorgunluk duymamış.

Bu işte hiç yorgunluk duymamış.

Bir teşekkî; hemen tokat, yumruk.

Yumruk elvermemiş, topuz vurmuş;

“Hak!” diyen ağzı taşla susturmuş.

Bir teşekkî; hemen tokat, yumruk. Yumruk elvermemiş, topuz vurmuş.
“Hak!” diyen ağzı taşla susturmuş.

Adaletsizlik karşısında bir sızlanma duydu mu hemen tokata, yumruğa sarılmış. Yumruk vurmak yetmeyince topuz vurmuş. Hakkını arayıp dile getiren kişiyi ağzına taş atarak susturmuş.

O da kâfi değil.

O da kâfi değil.

O da yeterli değil.

Bugün karalar

Ve deñizler zehirli kumbaralar,

Bombalar, güllerle mâlâmâl.

Bugün karalar ve deñizler zehirli kumbaralar, bombalar, güllerle mâlâmâl.

Günümüzde karalar, denizler zehirli kumbaralarla, bombalarla, güllerle dolup taşıyor.

Biraz âciz misin? Zebûn musun? Al

Bir tokat, bir topuz ya bir gülle.

İşte hakkın.

Biraz âciz misin? Zebûn musun? Al bir tokat, bir topuz ya bir gülle. İşte hakkın.

Biraz aciz, düşün kaldın mı, al sana bir tokat, topuz veya gülle. İşte senin hakkın budur.

Fakat güzel belle:

Sen de bir gün, cihan bu; kendiñden

Daha âciz biriyle isterseñ

Aynı dilden tekellüm eylersiñ;

Sen de en gür belâgatiñle sesiñ

Çıktığı, yettiği kadar gürler

Ve yakarsıñ.

Fakat güzel belle: Cihan bu. İsterseñ, sen de bir gün kendiñden daha âciz biriyle aynı dilden tekellüm eylersiñ; sen de en gür belâgatiñle, sesiñ çıktığı, yettiği kadar gürler ve yakarsıñ.

Fakat şunu iyi bil: Dünya böyledir. İstersen, sen de kendinden daha aciz biriyle aynı dilden konuşabilirsin; sen de en gür dil düzgünlüğüyle, sesin çıktığı, yettiği kadar gürlersin, ortalığı kasar kavurursun.

Semâ da şimşekler,

Yıldırımlarla aynı dersi verir:

Bütün âlem esîr-i kuvvettir.

Semâ da şimşekler, yıldırımlarla aynı dersi verir: Bütün âlem esîr-i kuvvettir.

Gökyüzü de şimşekleri, yıldırımları ile insana aynı dersi verir. Bütün âlem kuvvetin esiri olmuştur; kuvvetli olan üstündür.

Buña râzı değil ukûl.

Ukûl buña râzı değil.

İnsanların aklı buna, yani bütün âlemin kuvvetin esiri olduğu hükümüne razı değildir.

Elbet

Haktadır; haktır eñ büyük kuvvet.

Eñ büyük kuvvet elbet haktır; haktır.

Kuşkusuz en büyük kuvvet haktan yanadır; en büyük kuvvet hakır.

Ey yarınıñ

İnkılâb ordusunda çarpışacak

Kahraman! Öğren işte; kuvvet = hak!

Ey yarınıñ inkılâb ordusunda çarpışacak kahraman! Öğren işte; kuvvet = hak!

Ey yarının devrim ordusunda çarpışacak olan kahraman! Artık şu gerçeği öğren: Kuvvet hak ile eşittir; kuvvet haktan üstün değildir.

Ve bu düstûr eliñde, bîpervâ

Yürü.

Ve eliñde bu düstûr, bîpervâ yürü.

Ve bu kuralı ilke edinerek, çekinmeden, korkmadan yürü.

Dünyâyı fetheder bu livâ.

Bu livâ dünyâyı fetheder.

Kuvvetin hak ile eşit olduğunu gösteren bu sancak dünyâyı fetheder.

Düne bir kerre bak.

Bir kerre düne bak.

Bir kez düne bak.

Düşen, kalkan,

Hep delîlinde haklı.

Düşen, kalkan hep delîlinde haklı.

Düşen, kalkan kim varsa, tümü kendi delilinde haklıdır.

Hakkı yakan

Yine haktan alınma bir şu'le.

Hakkı yakan yine haktan alınma bir şu'le.

Hakkı yakan şey yine haktan alınmış bir alevdir.

Hakka baş kestiren kılıçta bile

Parlayan hak.

Hakka baş kestiren kılıçta bile parlayan hak.

Hak karşısında baş kestiren kılıçta bile hak ışığı parlar.

Fakat seniñ kılıcıñ

Hakka sıyrılmasın ya çarpılsın.

Fakat seniñ kılıcıñ hakka sıyrılmasın ya çarpılsın.

Ama senin kılıcın hakka karşı, haksızlıktan yana sıyrılmasın; sıyrılırsa çarpılsın.

Beklerim bir zafer esâsen ben

Kılıcıñdan ziyâde kalbiñden.

Esâsen ben kılıcıñdan ziyâde kalbiñden bir zafer beklerim.

Aslında ben senin kılıcından çok, kalbinden bir zafer beklerim.

Ey Bizans'ın çürük, sukûtâlûd

Kollarından, pür iştiyâk-ı su'ûd

Sıyrılan yolcu!

Ey pür iştiyâk-ı su'ûd, Bizans'ın sukûtâlûd kollarından sıyrılan yolcu!

Ey yükseliş arzularıyla dolu olan ve Bizans'ın düşmeye yüz tutmuş kollarından kurtulup sıyrılan yolcu!

Bakma arkaña hiç.

Arkaña hiç bakma.

Arkana hiç bakma.

Seni bir lahza etmesin tehyîc

Onuñ ahlâkı solduran nazarı.

Onuñ ahlâkı solduran nazarı seni bir lahza tehyîc etmesin.

Onun güzel ahlak parıltısını solduran bakışı seni bir anlığına bile heyecanlandırmasın.

Dâimâ öñde, dâimâ yukarı!

İşte fermân-ı azm ü pervâzıñ.

Dâimâ öñde, dâimâ yukarı! İşte fermân-ı azm ü pervâzıñ.

Daima önde olmak ve daima yukarıya çıkmak. İşte senin kararlılık ve uçuş emrin budur.

Uç, git. Eflâk-ı sun' u i'câzıñ

Bütün etbâk-ı şârikında dolaş.

Uç git. Eflâk-ı sun' u i'câzıñ bütün etbâk-ı şârikında dolaş.

Uç git; yaratıcılık ve mucize göklerinin bütün parlak katmanlarında dolaş.

Ferş'i geç, Arş'ı atla, Sidre'yi aş;

Gör ne var mâverâda ibrethîz,

İ'tilâ, ictirâ, rehâengîz.

Ferş'i geç, Arş'ı atla, Sidre'yi aş, Mâverâda ibrethîz, i'tilâ, ictirâ, rehâengîz ne var, gör.

Dünyayı geç, Arş'ı atla, Sidre'yi aş, ötelerde ibret verici, yükseliş, yüreklenme adına ve kurtarıcı olan ne varsa, tümünü gör.

Topla, fırlat ne varsa, taş, iğne

Şu muhîtiñ ser-i rehâvetine.

Taş, iğne ne varsa, topla, şu muhîtiñ ser-i rehâvetine fırlat.

Taş, iğne ne bulursan, topla, şu ortamın gevşeklik dolu başına fırlat.

O biraz belki canlanır ve seniñ

Zahmetiñ, himmetiñ ve fazlıñ için

Koyar elbet vatan, bu hasta nine

Bir sıcak bûse terli nâsiyeñe!

O belki biraz canlanır ve elbet vatan, bu hasta nine seniñ zahmetiñ, himmetiñ ve fazlıñ için terli nâsiyeñe bir sıcak bûse koyar.

O belki biraz canlanır ve kuşkusuz vatan yani bu hasta anne senin zahmetin, himmetin, erdemini için terli alnuna bir sıcak öpücük kondurur.

KAYNAKÇA

Arap Harfli Alfabetik Osmanlı Türkçesi Sözlüğü, Mehmet Kanar, SAY, İstanbul, 2012.

Halûk'un Defteri, Naşiri Hasan Tahsin, Tanin Matbaası, İstanbul, 1327.

Kubbealtı Lugatı, <http://www.lugatim.com>.

Tevfik Fikret, *Halûk'un Defteri*, Hazırlayan: Dr. Abdullah Uçman, Çağrı Yayınları, 2. baskı, İstanbul, 2015.